

dövastidning

4:2015

Emil fick ha tolk
på sin Kinaresa

Liisa Kauppinen i en klass för sig

Mitt första möte med Liisa Kauppinen var på World Federation of the Deafs (WFD) kongress i Durban, Sydafrika, för fyra år sedan. Det jag kom att minnas mest var vilken aura som fanns omkring henne. Hon utstrålade intelligens, lugn och pondus. Och framförallt vänlighet och värme. Hon var en som fick en att känna sig jämlik och viktig – hon var inte förmer än någon annan. I mars i år träffade min kollega, Moa Gärdenfors, och jag henne i Helsingfors för en lång porträttintervju. Hon var sig lik även i sin hemstad. Anspråkslös, trevlig och varm. Hon är i samma fina liga som Nelson Mandela och Martin Luther King och är den som spelat en avgörande roll för vad FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning betyder för teckenspråkiga döva och hörselskadade. I samtalet med henne ville vi ta reda på vad det är som driver henne. Läs mer på **sidorna 14-17**.

Nu är sommaren här. Det är då många reser utomlands. Frågan är om vi har rätt att beställa tolk när vi till exempel vill delta i en guidad tur. Vi är åtskilliga som vet hur det är när vi sitter ombord på bussen och inte har en aning vad guiden pratar om. Våra släktingar och vänner gör sitt bästa att tolka – eller snarare sammanfatta – då och då vad reseledaren säger. Emil Bejersten hade tolk när han reste till Peking i Kina. Det gav ett sådant mervärde – han tycker att vi alla ska beställa utlandstolkning när vi behöver det. Men vad säger tolkcentralerna? Se **sidorna 4-5**.

dovastidning.se kommer inte att uppdateras under stora delar av juli månad. Men i slutet av juli och i början av augusti är DT på plats och bevakar WFD:s generalförsamling och kongress i Istanbul. Följ gärna rapporteringen på vår sajt då.

Vi vill önska er alla en riktigt skön sommar! På återseende i slutet av juli på webben – och i september i den här papperstidningen!

NICLAS MARTINSSON
ANSVARIG UTGIVARE OCH REDAKTÖR

Redaktionen tycker till

Kattungen. Den teckenspråkiga förskolan i Örebro ska flyttas till Lillån i höst. Långt från sin naturliga teckenspråkiga miljö som nu ligger vid Birgittaskolan. När flytten sker kommer döva barn att integreras med hörande barn och många är oroliga för att teckenspråksmiljön kommer att försvinna. Vi tycker att det är sorgligt att se hur dålig döv- och teckenspråkskompetens ansvariga kommunala tjänstemän i Örebro har.

Stort engagemang. Men att så många engagerat sig i Kattungens flytt och andra frågor som Europas teckenspråkhuvudstad, Örebro, i sociala medier tycker vi är härligt att se. Att det är så många döva som är medvetna om vad som händer och vill därför påverka och kämpa för sina rättigheter.

Sommaren. Plötsligt är den här. Vips så är den över. Alltid samma visa varje år. Den svenska sommaren är inte särskilt långvarig. Det heter att underbart är kort. Ja, så är det. Passa på att njuta av den varma årstiden – det är då Sverige är som bäst, med en oerhört vacker och varierande natur från söder till norr.

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 4/2015

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skräddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp: Nr 5: 14 aug
Nr 6: 25 sep
Nr 7: 30 okt
Nr 8: 27 nov

Utgivning: 3 sep
15 okt
19 nov
17 dec

REDAKTION:

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 5 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare och redaktör:

Niclas Martinsson
073 833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Reporter: Moa Gärdenfors
072 858 12 34 (sms)
moa.gardenfors@dovastidning.se
Form: Annalena Sandgren, Formligen.se
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Emil Bejersten

PRENUMERATION:

prenumeration@dovastidning.se
Bildtel:
agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se
SDR, Agneta Skagerstrand
Box 300
793 27 Leksand
Prenumerationspris: 350 kr/år
Utebliven tidning: kontakta
prenumeration@dovastidning.se

Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:

Bokas och lämnas till:
annons@dovastidning.se
0506 300 58 eller 0730 562 169
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5000 ex
Tryck: Juni 2015
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

EMIL RESTE
MED TOLK

4

WFD:S PRISER
GRANSKAS

6

I KORTHET

7

DE FICK INTE
VÄLJA TOLK

8

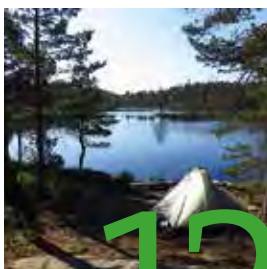
SIGNERAT:
YLVA BJÖRKLUND

9

5 FRÅGOR:
PONTUS DEGSSELL

12

JONAS BODENÄS
VANDRAR

13

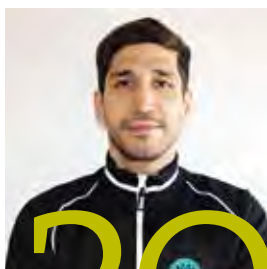
LIISA
KAUPPINEN

14

SOMMARKRYSS

19

UNG

20

FÖRBUNDS-
NYTT

22

INSÄNDARE

24

Får man uppleva världen med tolk?

I sommar är det många som ska ut och resa utanför Sveriges gränser, men hur fungerar det med utlandstolkning? DT har frågat alla tolkcentraler i Sverige om man får beställa tolk till sin resa och svaren varierar – se nästa sida.

Emil Bejersten är en som fått tolk till Kinaresa. Då hade han två tolkar med sig och tack vare dem fick han en kvalitetsresa.

I april åkte Emil Bejersten och en vän till Peking i Kina. Han gjorde en tolkbeställning direkt efter resebokning i november förra året. Han som är dövblind ville ha tolkar för att kunna känna sig mer delaktig genom teckenspråkstolkning, ledsagning och syntolkning. Emil Bejersten skrev ett mejl som innehöll ett program samt en budget till tolkcentralen och skrev vilka tolkar han önskade ha. Tre veckor senare fick han ett svar och han hade blivit beviljad de två önskade tolkarna.

– Jag fick en kvalitetsresa. Jag fick ledsagning på kvällarna när det var mörkt och svårt att se och när vi skulle gå på den gropiga kinesiska muren. Det betydde mycket för mig, berättar Emil Bejersten, som bor i Stockholm.

Det var tolkcentralen som betalade tolkarnas resa och logi. Tolkarna fick betalt åtta timmar om dagen och ibland turades de om att tolka. Ibland tolkade den ena tolken på dagen och den andra på kvällen.

Han får frågan om han hade åkt till Kina ändå om han inte blivit beviljad tolkar.

– Jag skulle nog ha åkt ändå, men då hade nog kvaliteten på resan inte blivit lika bra. Dessutom hade min vän behövt hjälpa mig mer. Jag hade känt mig mer begränsad och inte kunnat få tillgång till information lika lätt, säger han.

Med hjälp av tolkarna kunde han prata med lokalbefolkningen, delta i guidade turer, gå på gropiga vägar och vara ute när det var mörkt på kvällarna.

Tror du att du blev beviljad två tolkar just för att du är dövblind?

– Jag tror att det kan vara en anledning, att tolkcentralen såg mina behov att kunna hänga med på samma villkor som alla andra, säger han som förklarar att döva inte har behov av ledsagning eller syntolkning på samma sätt som dövblinda.

Emil Bejersten mötte våren i Peking.

Döva personer kan gå själva i alla miljöer och i alla belysningar även när det är mörkt. Men han tycker ändå att alla borde ha rätt till utlandstolkning, oavsett situation och funktionsnedsättning. Det är en rättighet. Han uppmanar andra att alltid beställa utlandstolkning.

– Som dövblind får man inte tänka att man inte kommer att få tolk, och därför inte skicka någon beställning överhuvudtaget. Om tolkcentralerna upptäcker att det kommer in fler utlandstolkbeställningar kanske de söker mer pengar till just utlandstolkningar, säger han.

Att Emil Bejersten fått tolk till Kinaresan har skänkt honom mycket glädje.

– Jag har fått egna intryck av Peking som jag annars hade missat. Jag är mycket nöjd med resan.

Finland är känt för att ha ett generöst tolksystem. Enligt uppgift till DT har döva finnar exempelvis fått tolk till safari-resor och kryssningar. DT frågar Centret för tolkningsservice för handikappade vid Folkpensionsanstalten om vad som gäller. Tuomas Sola, biträdande chef, svarar:

– Utlandstolkning beviljas enligt behov. Det betyder att kunderna till exempel kan meddela oss att de kommer att resa utomlands på semester eller i arbetet och så vidare. Man har inte begränsat antalet av utlandstolkupdrag men tjänsten ordnas endast av grundad anledning om uppdraget överskrider två veckor. Så i princip kan man resa hur mycket man vill och få tolken/tolkarna med sig om det behövs.

FPA står för tolkarnas resekostnader.

SDR:s ordförande, Hanna Sejlitz, håller med Emil Bejersten om att man ska beställa tolk när man behöver till alla situationer, även i utlandet. Så tolkanordnarna (tolkcentralerna och Arbetsförmedlingen med flera) får se det verkliga behovet.

TEXT: MOA GÄRDENFORS & NICLAS MARTINSSON FOTO: PRIVAT

Får man ha tolk i utlandet på er tolkcentral?

Blekinge	Det är olika fall för fall. För rena nöjesresor har vi inte beviljat tolk men gäller det arbetsresor, konferenser och liknande så har vi kunnat godkänna. Likaså om det är en hel grupp döva som åker på en resa.
Dalarna	Gruppresor inom Norden, intresseorganisationer eller deltagande i världskongresser/deaflympics etc. kan tolkar beviljas. Dövblinda kan få tolkar till rekreationsresor utanför Norden.
Gävleborg	Sedan 2012 har två beställningar inkommit och båda har beviljats. Beslut om tolk utanför Sverige tas av förvaltningschefen.
Jämtland	Vi begränsar utlandstolkning till Norden, världskongresser och arbetsresor. Efterfrågan är inte stor.
Jönköping	Vi brukar ha en positiv syn på dessa uppdrag och gör bedömning utifrån varje tillfälle, syfte och behov. Vi har godkänt utlandstolkning vid bussresor, tävlingar och vid enstaka enskilda tillfällen.
Kalmar	Det görs en bedömning i varje individuellt ärende så det är svårt att svara generellt. Det har inte heller varit aktuellt hos oss på väldigt länge.
Kronoberg	Vi gör en individuell bedömning. Det är sällan vi får en utlandstolkningsansökan. Vi beviljar utlandstolkning max en gång per år.
Norrbotten	Tolk beviljas vid resor utomlands för dövblinda teckenspråkiga personer. För barndomsdöva, vuxendöva och hörselskadade beviljas tolk vid resor i Norden, vid deltagande i världskongresser och vid arbetsresor. Inte så ofta vid utlandsresor.
Gotland	När vi får in förfrågan om tolkbehov utomlands, så beslutas detta i högre instans.
Halland	Tolkning utanför Skandinavien kräver beslut från verksamhetschefen. Under 2014 beställdes och utfördes 36 utlandsuppdrag utom ett som inte var vardagstolkning. Definitionen: ett uppdrag per dag.
Skåne	Finns ingen statistik då det är nytt sen 2015 att vi erbjuder utlandstolkning om kraven är uppfyllda. Två av kraven är att det ska vara vardagstolkning och att uppdraget ska ske mellan talad svenska och svenskt teckenspråk eller skriven svenska. Ingen tolkning från andra språk.
Stockholm	En bedömning görs om det ingår i den vardags-tolkning som landstinget ansvarar men fritidsresor för enskilda döva personer beviljas inte. Vi har beviljat fritidsresor/semesterresor för döva då det gällt grupper, då utnyttjar många tolkarna. För personer med dövblindhet, som oftast måste ha egna tolkar, har vi beviljat resor men aldrig mer än, om resurser finns, en gång per år/individ. Dessa resor ska ha något program, inte en ren semesterresa där endast syntolkning/ledsagning ingår.
Södermanland	Vi har beviljat tolk till guidade turer i form av gruppresa eller i samband med utomlandsvård. Förra året beviljade vi 23 tolkuppdrag utanför Sverige. Definition: ett uppdrag per dag.
Uppsala	Vi gör en behovsprövning innan vi tar beslut. Vi prioriterar grupp-, förtroende- och tjänsteresor framför privatesor. Under 2014 beviljade vi två utlandstolkningar av två beställda.
Värmland	Vi får sällan den typen av tolkbeställningar, vi har haft det ett fåtal gånger och då har det tagits upp med klinikledningen där det tas beslut.
Västerbotten	Vi beviljar utlandstolkning vid adoptionsresa, bröllop, arbetsresa samt organiserade semesterresor. Under 2013 och 2014 fick vi 58 beställningar och vi beviljade alla.
Väster-norrland	Semesterresor har lägst prioritet medan tolkuppdrag som berör liv/hälsa eller bröllop, dop och begravningar har högst prioritet. År 2014 genomfördes åtta utlandstolkningar.
Västmanland	Resor tillhör lägst prioritet och vi får sällan förfrågningar om utlandstolkningar. Sedan februari 2015 har vi bara fått en förfrågan, men ingen formell beställning.
Västra Götaland	Verksamhetschefen fattar beslut om utlandstolkuppdrag ska beviljas. Uppdrag vi beviljar tolk till är t.ex. kulturrenor där flera döva/hörselskadade deltar, sjukvård, bröllop och begravningar. Hittills i år har vi utfört 6 utlandstolkningar och gett avslag på 3 enskilda personers semestervistelse. Uppdragen är av olika längd – från 1 dag upp till ca 2 veckor.
Örebro	Vi har en prioriteringsordning gällande vardags-tolksuppdrag. 2014 hade vi 76 utlandsuppdrag varav 70 genomfördes. Definitionen: ett uppdrag per dag.
Östergötland	Vi tar hänsyn till typ av uppdrag och kostnader och gör en bedömning. Under 2014-2015 har två av tre utlandsresor beviljats.

DT HAR KORTAT TOLKCENTRALERNAS SVAR OCH RESERVERAR SIG FÖR EVENTUELLA FELAKTIGHETER.

Rika länder och män när WFD medaljerar

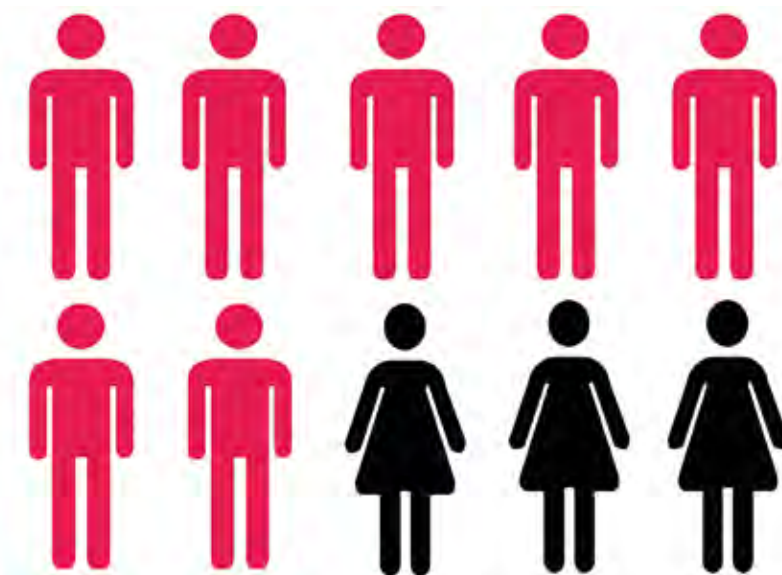
Vid månadsskiftet juli och augusti har World Federation of the Deaf (WFD) sin kongress i den turkiska metropolen Istanbul. Då delas fina priser ut till personer som gjort betydelsefulla insatser för döva och dövsamhället. DT:s kartläggning visar att det är mest rika länder och män som fått dessa utmärkelser. SDR vill att medaljsystemet ses över.

WFD delar ut utmärkelser i fyra olika kategorier sedan 44 år tillbaka. Två av kategorierna går till organisationer och två till individer som bidragit stort till döva och dövsamhället – läs mer om kategorierna på dovastidning.se.

Det är WFD:s ordinarie medlemmar – nationella dövförbund – som nominerar pristagare. SDR reagerar på att de förbund som nominerar måste stå för alla kostnader som hör till de individuella utmärkelserna om WFD väljer att ge priser till deras kandidater. Ett exempel är att om en svensk pristagare får en WFD-utmärkelse måste SDR betala för hans medalj och för att hen kommer in på kongressen. En dagsbiljett kostar i år 200 euro eller drygt 1900 svenska kronor. Och varje medalj, som delades ut på WFD-kongressen i Durban, Sydafrika, för fyra år sedan kostade 260-270 euro. Det motsvarar 2400-2500 kronor.

– Vi har inget emot att betala för våra pristagares flygresor och hotell. Däremot är det märkligt att vi ska stå för medalj- och kongressavgifterna. Det att nationella dövförbund måste betala själva riskerar att leda till en snedvriden fördelning av pristagare, att det bara är rika länder som har råd att nominera sina kandidater, säger Hanna Sejlitz, ordförande för SDR.

Därför har DT tagit en närmare titt på varifrån pristagarna kommer och även hur många av dem som är kvinnor respektive män. För att kunna ge en så rättvisande bild som möjligt har vi valt att använda FN:s index, Human Development Index (HDI), för att bedöma om ett land anses som rikt eller fattigt. Enligt experter sägs HDI vara bättre än andra jämförelseindex, till exempel BNP per capita. HDI ger en mer komplett bild – det är en sammanvägning av förväntad livslängd, utbildningsnivå och BNP. Tillgängliga HDI-uppgifter finns tidigast från 1980. Av denna anledning har DT kartlagt fördelningen av pristagarna på de åtta WFD-kongresserna under perioden 1983-2011. Läs mer om hur HDI fungerar på dovastidning.se.

Endast tre av tio WFD-pristagare är kvinnor.

Kartläggningen visar att 86 % av pristagarna kommer från rika länder och att 70 % är män. Resultatet förvånar inte SDR:s ordförande Hanna Sejlitz.

– Vi anser att WFD måste se över systemet med utmärkelser så att fattiga länder ges större möjligheter att nominera och skicka sina kandidater till kongressen. Och WFD måste säkerställa en mer demokratisk, jämlik och jämställd prisutdelning, säger hon som understryker att SDR:s styrelse är medveten om att WFD inte har gott om resurser men att inträdes- och medaljkostnaderna exempelvis skulle kunna bakas in i kongressbudgeten.

WFD:s ordförande, Colin Allen, säger till DT att WFD:s styrelse tar till sig resultatet av kartläggningen och att frågan tas upp på styrelsemötet i november i Belfast, Nordirland.

– Vi i styrelsen är villiga att se över systemet så att det blir mer rättvist och jämställt. Då förutsätter vi att SDR skriver ett förslag till oss om hur systemet kan göras om, säger Colin Allen som samtidigt tycker att det är synd att SDR inte skrivit en motion om frågan till WFD:s generalförsamling i Istanbul.

Colin Allen vill framhålla att WFD uppmanar sina ordinarie medlemmar att skicka en delegation bestående av en man och en kvinna till generalförsamlingen för det har tidigare alltid varit fler män än kvinnor bland deltagarna.

Hanna Sejlitz säger att SDR:s styrelse kommer att diskutera hur förslaget ska formuleras inför WFD:s styrelsemöte i höst. SDR:s representanter på plats i Istanbul i sommar ska kolla med andra nationella dövförbund i Istanbul om hur de ser på frågan.

Colin Allen säger även att det hade varit intressant att se hur många döva respektive hörande pristagare det varit genom åren. DT tog reda på detta efter intervjun med honom – resultatet visar att under perioden 1983-2011 är 79 % av pristagarna döva och hörselskadade. Bland de 21 % hörande pristagarna är några barn till döva föräldrar (coda).

TEXT OCH ILLUSTRATION: NICLAS MARTINSSON

Statistiken över pristagare finns på dovastidning.se.

Tolktjänster i Norrbotten blir inte privatiserade

● Norrbotten läns landsting föreslog att lägga ut alla tolkuppdrag på privata bolag och att samordningen skulle vara kvar hos landstinget. Flera var kritiska mot förslaget, bland andra Norrbottens Dövas Teckenspråksförening. Anledningen till att förslaget togs fram var att det var svårt att få tolk med kort varsel och man trodde att det kunde bli bra om en entreprenad tog över, uppger SR och SVT. Men privatiseringen av tolkverksamheten kunde orsaka otrygghet hos både tolkarna och tolkanvändarna, därför drogs förslaget tillbaka.

Dixi-app istället för lapp

● Dixi är en app som gör att döva kan beställa olika saker i vardagen genom att räkka fram den i kassan. På det sättet slipper de skriva lappar eller med mobilen. Med den kan man t.ex. välja dryck, meny eller något annat. Appen Dixi läser upp det man valt eller textar det på ett snyggt sätt. 23-åriga Cristina Orre från Örebro ligger bakom idén. Hon vann priset "Framtidens innovator" som riktar sig till nya uppfinnare och företagare under 30 år. "Jag har haft många döva vänner och insåg då problemen som finns. Jag är intresserad av teckenspråk och ville hjälpa att minska kommunikationsbarriären som finns idag", berättar hon för tidningen NA.

Cecilia Ferm slutar spela basket

● 39-åriga Cecilia Ferm ska sluta med basket. Hon började sin karriär i IK Hephata och har spelat i klubbar som Örebro, Solna Vikings, Järfälla BBK och Akropol BBK och har vunnit många priser. "Det stämmer. Jag är gravid och väntar mitt tredje barn och kommer inte att spela nästa säsong", berättar hon.

Elmy som har döv bror får modersmålsundervisning

● 4-åriga Elmy Tegström har fått rätt till teckenspråk som modersmålsundervisning på sin förskola i Sundsvall för hon har en 1-årig döv lillebror. Vid Centrum för flerspråkigt lärande (CFL) arbetar ett 75-tal pedagoger som erbjuder modersmålsundervisning på 40 olika språk. Susanne Henriksson, biträdande chef, säger: "Utifrån att förskolan enligt läroplanen har ett ansvar att stimulera varje barns språkutveckling och att familjen är på väg att bli tvåspråkig så ser vi ett behov för Elmy att få extra stöd när hon och övriga familjen nu håller på att lära sig teckenspråk. Hennes lillebror ska börja på samma förskola och då han blir beviljad språkstöd i teckenspråk finns det ingen anledning att inte Elmy också ska kunna ta del av det stödet". Familjen gläds över beslutet, säger mamman Erika Tegström för DT. Det är ännu inte klart om Elmy får fortsatt modersmålsundervisning när hon börjar grundskolan. Det är grundskolans rektor som tar beslutet. Jönköpings kommun erbjuder också teckenspråk som modersmål till CODA-barn.

Använd kassettfodral som hållare till din mobil

● En döv man från Irak uppmanar på Facebook att sluta köpa dyra mobilhållare när man ska använda videosamtal för han hade kommit på en billig lösning: ett tomt fodral till ett kassettband. Öppna, lägg mobilen i det det, och vips har du en billig och smidig mobilhållare. Hans videoklipp har delats över 900 gånger.

Zlatan tecknar Sverige

● Döva Mohammed Elmi från Norge mötte fotbollsspelaren Zlatan Ibrahimovic och lärde honom att teckna "Sverige". Filmklippet blev en viral succé och spreds snabbt i sociala medier och Expressen skrev en artikel om det. "Det var stort, jag hoppas på att träffa honom igen", säger Mohammed Elmi.

75547

tolkuppdrag utfördes av 15 tolkcentraler i hela Sverige under 2014 enligt Nysams rapport. Det är 1 937 fler tolkuppdrag än 2013. Dock är det sex tolkcentraler som saknas i statistiken.

DÖVHETEN

© VIKTOR JÄDERLUND

Camilla och Emelie fick inte välja förlossningstolk

Camilla Jablonski och Emelie Sofiedotter från Göteborg fick först inte önska teckenspråkstolk till sin förlossning. Sedan gick tolkverksamheten med på att låta dem välja tolk. Men förlossningstolkningen blev inte som paret tänkt sig. De är besvikna.

Camilla Jablonski och Emelie Sofiedotter väntade sitt första barn och var förväntansfulla. Beräknad förlossning var i februari. De fick veta av tolkverksamheten i Västra Götalandsregionen att det inte gick att önska tolk, bara att en lämplig tolk skulle skickas till BB. De blev upprörda.

– Det är jätteviktigt för oss att vi har en tolk som vi kan känna oss trygga med – mycket kan ju hända under en förlossning, säger Camilla Jablonski.

Paret fick ha möte med tolkverksamheten. Det ledde till att paret senare fick ett glädjande besked: ni får önska tolk.

– Vi blev så glada, berättar Camilla.

Samordningen meddelade att den ena önskade tolken skulle vara beredd att rycka in en vecka före utsatt förlossningsdatum och den andra tolken en vecka efter. Paret ställde sig frågande: varför bara två veckor?

– De flesta förlossningar sker ju upp till två veckor före eller efter beräknad nedkomst. Men vi orkade inte tjafsa mera, säger Camilla.

Den 12 februari var det dags – som tur var det inom tidsspannet. Allt fungerade väl med tolken. Men vid 21-tiden meddelade tolken att hon skulle jobba fram till 23 och sedan lösas av en beredskapstolk. Paret blev chockat. De hade alltid trott att tolken skulle vara med under hela förlossningen.

– Vi frågade tolken vem beredskapstolken var. Då fick vi veta att det var en tolk som inte klarade av att avläsa mig. Emelie som höll på att föda blev orolig. Det var inte roligt, berättar Camilla som är noga med att inte lägga skulden på tolken som paret annars var väldigt nöjt med.

Paret valde att ringa in en privat tolk istället. Morgonen den 13 februari kom sonen Vilje till världen.

Paret fick ha möte med tolkverksamheten igen. Till sin förvåning fick de höra att tolkverksamheten trodde att paret kände till arbetstidslagen, att tolken inte kunde jobba hur länge som helst. Vidare fick de veta först på mötet att den andra tolken hade semester och att samordningen som endast jobbade på vardagar hade suttit och hoppats att förlossningen skulle ske på dagtid.

Emelie Sofiedotter, sonen Vilje och Camilla Jablonski.

– Det var ett allvarligt misstag av tolkverksamheten att inte ha informerat paret innan. Det är inte heller parets ansvar att känna till deras rutiner, säger Kenneth Sandberg, styrelseledamot i Västra Götalands Dövas Länsförbund.

Verksamhetschefen Mattias Johansson säger:

– Det är naturligtvis olyckligt att vår information inte har nått fram och uppfattats som bristfällig och vi har tagit till oss av kritiken och efter deras upplevelse även erbjudit stöd.

Men enligt paret var det de som begärde stöd – de blev inte erbjudna.

2012 togs ett förvaltningsbeslut i VG Region om att fritt val av tolk inte var möjligt utan man fick endast välja bort enstaka tolkar om man hade sakliga skäl. Beslutet gäller än i dag.

DT skrev om ett par i Västra Götaland som inte heller fick önska tolk till sin förlossning för två år sedan. Då frågade DT tolkcentralerna i Skåne, Stockholm och Örebro om det gick att önska förlossningstolk. Alla sa ja – dock med vissa skillnader. DT kontaktade dem igen i maj i år. Alla tre sa att möjligheten kvarstår. Artikeln *"De fick inte välja tolk till sin förlossning"* från 2013 finns på dovastidning.se.

Kenneth Sandberg berättade att bakgrunden till förvaltningsbeslutet var att en liten grupp tolkanvändare bara kunde tänka sig ett fåtal tolkar och ratade de flesta andra tolkarna.

– Beslutet är en kollektiv bestraffning och drabbar de andra tolkanvändarna, säger han som berättar att medlemmar hos dövföreningarna anslutna till VGDL fått bråka med tolkverksamheten om önskemål av tolk.

Mattias Johansson säger att det går att önska tolk:

– Vi försöker alltid att göra vårt bästa för att tillmötesgå tolkanvändares önskemål i förhållande till prioriteringsordningen och vad som är möjligt juridiskt, ekonomiskt och praktiskt.

Enligt Camilla och Emelie är verkligheten en annan. De ska gifta sig i augusti. Beskedet de fått är att fyra beställda tolkar till deras bröllop med drygt 80 gäster är två för många.

– Vi känner inget förtroende för tolkverksamheten och vet inte hur vi ska göra med våra tolkbeställningar framöver, säger Camilla.

Paret ska ordna bröllopstolkar på egen hand.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: PRIVAT

Himlen bakom molnen är alltid turkos

Den här våren har regnat bort, min gula regnjacka har kommit väl till användning och lyst upp när de mörka molnen dragit över oss. Den här våren har också varit både regn och lysande gula regnjackor i vår teckenspråkiga värld.

Två diametralt olika filmer med dövtema har gått på bio, Familjen Belier och The Tribe. Den första – en lantligt fransk så kallad feelgood-komedi, en succéfilm i Frankrike men med hörande skådespelare som spelar döva på ett rätt obeskrivligt kränkande sätt. Och inte bara, filmen kränker även judar och en amerikansk president med mörkare hudfärg. Och den kontrasterar döva med musik. Den andra, en ukrainsk rå och explicit film med extremt karga och fula miljöer, ingen textad dialog men där döva spelar döva och gör det med respekt. En riktigt bra film! Regissören som själv är hörande tackar och hyllar dövsamhället varje gång han får ett pris och betonar att utan döva hade filmen aldrig gjorts.

Den här våren har som alltid också innehållit melodifestivaler. Den svenska finalen teckenspråksgestaltades ännu en gång och hörande medier uppmärksammade detta en hel del och utsåg tolkningen som festivalens stora vinnare jämte Måns. Den europeiska finalen med flera hundra miljoner tittare var inte sämre den utan tog efter och teckenspråksgestaltades också. Teckenspråket fick synas om än i musiksammanhang. För somliga en diametral motsats, för andra ett korsbefruktat kulturevent.

Europas självutnämnda teckenspråkiga huvudstad sedan fem år tillbaka, Örebro, tycker att det är för mycket teckenspråk på stadens enda teckenspråkiga förskola och motiverar en flytt från dövskolans område till andra sidan staden med det argumentet. Eh va? För mycket teckenspråk? Det är väl ändå inte möjligt? Är det inte mer befogat att oro sig för hur

barnen ska få tillräckligt med teckenspråk? Och tillräckligt med självkänsla? Och självförtroende att ta sig fram i det hörande samhället vi lever i. För tro det eller ej Örebro, den självkänslan växer inte fram i en miljö där ett barn bara nästan kan delta och bara nästan kan kommunicera och bara nästan leka på lika villkor. Att vara en nästan hörande ger inget barn den kraft hen behöver för att växa upp till en stolt och stark individ som tar sig fram på egna ben. En sådan stolt och stark hen byggs av att få vara med, att få leka på lika villkor och kunna kommunicera på sitt eget språk. En sådan stark individ byggs av teckenspråk och av den självklara tillhörigheten i dövidentiteten. Starka stolta döva är bättre medborgare i det hörande samhället än en svag stackare som bara är nästan bra. Eller hur Örebro?

Teckenspråk, dövidentitet, dövkultur och det hörande samhället är inga diametrala motsatser. Vi lever sida vid sida och korsbefruktar varandra ibland som i teckenspråkstolkade musikfestivaler. En bra relation bygger på ömsesidig respekt för varandras olikheter och att man lyssnar noga.

När det öser ner då måste vi alla dra på oss våra gula lysande regnjackor och gå ut och trotsa vädrets makter för i helvete att de okunniga får oss att krypa inomhus och tysta se på när skyfallet sveper bort allt det vi är och tror på! Starka stolta teckenspråkiga vet att himlen där bakom molnen alltid är turkos. Nu siktar vi mot sommaren, en gul, turkos och varm sommar! Peace!

YLVA BJÖRKLUND gillar att leka på lika villkor och längtar efter sommar, sol och en lång, skön ledighet.

Läs mer på **dovastidning.se**

Milton får till slut börja på Birgittaskolan.

Följ utvecklingen för Kattungens förskola.

Hård kritik mot T3.

Present- & inredningsbutik

där överskottet går till ett gott ändamål

SDR Gåvan har öppet hela sommaren måndag-fredag 10.00-17.00 (lunchstängt 13.00-13.30). Du hittar oss på Järnavägen 11 i Leksand.

Vi kommer att finnas med under Dövas Dag sista helgen i september!

Följ oss på
instagram
sdr_gavan

Gåvan

www.sdrgavan.se

Gilla oss på
facebook
SDR Gåvan

Brittisk teatersuccé kommer till Sverige

I augusti sätter Dramaten i Stockholm upp Klanen, ett skruvat och existentiellt drama som gjort succé i Storbritannien och USA. Föreställningen handlar om en dysfunktionell brittisk-judisk familj i vilken döva Billy är medlem. DT har träffat huvudrollsinnehavarna Christian Dyvik och Ester Uddén och dramatikern och regissören Nina Raine från Storbritannien inför premiären i augusti.

Dramatens uppsättning Klanen är unik i flera hänseenden. Manusförfattaren Nina Raine har inte regisserat Klanen tidigare – nu dikterar hon sin egen pjäs för första gången. Christian Dyvik är den första döva skådespelaren på Dramaten som sägs vara landets mest prestigefyllda teater.

Klanen (Tribes på engelska) hade premiär i London för fem år sedan och gjorde succé. Sedan dess har den visats i Storbritannien och USA och vunnit priser som bästa pjäs. I höstas satte Örebro länsteater upp Tribes i vilken Christian Dyvik spelade. Nu går turen till Dramaten i Stockholm.

Pjäsen handlar om den dysfunktionella brittisk-judiska familjen bestående av föräldrarna Beth och Christopher och syskonen Billy, Daniel och Ruth. Billy växer upp utan något teckenspråk och kommunicerar med sin självupptagna familj genom läppavläsning och tal. Han är den enda som lyssnar – de andra bara pratar. En dag möter han Sylvia som är hörande och har döva föräldrar. Hon tecknar flytande och genomgår en identitetskris då hon håller på att bli döv. Billy önskar att få lära sig teckenspråk av henne. Till en början är hon entusiastisk över detta men engagemanget avtar i och med att hennes depression tar över handen.

– Billy får en aha-upplevelse när han träffar Sylvia. En helt ny värld öppnar sig för honom då han länge varit omedveten om att situationen han befann sig i var ett slags förtryck eftersom han varit exkluderad. Att förneka en del av sig själv för att tillhöra normen är också en sorts förtryck. Det resulterar i att Billy lider av en identitetskris och hamnar på kollisionkurs med sin familj, säger Christian Dyvik som spelar Billy.

– För Sylvia är situationen den omvända. Hon är bitter och frustrerad då hon är på väg att förlora en stor del av sitt liv. Det står henne upp i halsen att leva i dövvärlden. Hon vill också vara en del av hörandevärlden, säger Ester Uddén som spelar Sylvia och under repetitionstiden lär sig teckenspråk.

Ester Uddén och Christian Dyvik.

Christian Dyvik säger att han till viss del känner igen sig i Billy. Skillnaden är dock att hans föräldrar lärde sig teckenspråk. Han gick integrerat i en skola för hörande i Kalmar och hade tolk på lektionerna. Han började sedan på Östervångsskolan – en skola för döva och hörselskadade i Lund – i klass 6.

– På Östervångsskolan fick jag möjligheten att utveckla mitt teckenspråk till det språk jag har i dag, berättar han som hade ett svenskapåverkat teckenspråk i skolan i Kalmar.

Idén till Klanen fick Nina Raine när hon såg en tv-dokumentär om ett brittiskt dövt par som ville få ett dövt barn genom provrörsbefruktnings. Nina Raine blev först förvånad. Sedan blev hon nyfiken.

– Jag kan nu absolut förstå varför vissa döva vill ha döva barn. Som förälder vill man överföra sina egenskaper till sina barn. Till exempel kan en förälder som nyligen fått barn glatt utbrista ”Titta, pappa Charles näsa!”, säger Nina Raine, som fått beröm av döva för sin pjäs.

– Jag var så nervös när vi visade Tribes för den döva publiken i Storbritannien. Men det visade sig att döva tyckte mycket om att se en sådan pjäs. Och när den sattes upp i USA vände sig en döv kvinna till min pappa (poet Craig Raine). Hon sa till honom ”Pjäsen handlar om mig”, säger Nina Raine.

Klanen har premiär den 13 augusti. Föreställningen ska visas med text och teckenspråkstolk några gånger. Mer information finns på dramaten.se när premiären nalkas.

– Alla har ju en familj. När man ser Klanen kommer man att känna igen sig i familjen mer eller mindre och i det faktum att det ibland är bra att tillhöra en klan, ibland inte bra, säger Nina Raine som menar att döva, hörande barn till döva föräldrar och judar är tre av många klaner.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTOKOLLAG: KLARA G/DRAMATEN

DT recenserar Klanen i augusti. Läs på dovastidning.se.

5

frågor till: Pontus Degsell f.d. ordförande för FSDB

Du avgick som ordförande för Förbundet Sveriges Dövsblinda (FSDB) den 30 maj. Varför ville du sluta?

– Jag har varit en aktiv föreningsmänniska i totalt tjugofem år. I FSDB var jag först projektledare i sex år, sen blev jag ordförande vilket jag var i åtta år. Det blir totalt fjorton år på FSDB. Eftersom medvetenheten om dövblindhet har ökat och många personer med dövblindhet har börjat synas mer tycker jag att det känns som att det är rätt tid att lämna ifrån mig ordförandeposten. Jag vill lämna plats åt andra. Jag tror också att FSDB behöver nytt blod och det är rätt beslut samtidigt som jag känner att jag vill göra något annat. Det känns bra och, framför allt, rätt!

Hur har du trivts under din tid på FSDB?

– Jag har trivts jättebra. Det har varit en rolig tid då otroligt mycket har hänt och många idéer har genomförts.

Hur tycker du att FSDB utvecklats under din tid som ordförande?

– Det är stora skillnader sedan jag började. Fler personer med dövblindhet vågar ta plats och synas nu. Tidigare var de mer osynliga. Medvetenheten och kunskapen om dövblindhet har ökat mycket tack vare sociala medier. Många med dövblindhet har blivit mer aktiva och flera jobbar eller är aktiva i FSDB. Genom FSDB:s arbete har vi påverkat riksdagen och politikerna. En stor skillnad är att personer med dövblindhet fått större möjligheter till tillgänglighet. Till exempel finns det nu bättre hjälpmedel till datorer, möjlighet till kommunikation och dövblindtolkning. Den 2 april 2008 var ett viktigt datum. Då antogs definitionen av dövblindtolkning av FSDB:s styrelse.

Definitionen arbetades fram inom ramen för projektet ”Bättre dövblindtolkning”. Dövblindtolkning består av de tre helt integrerade delmoment: tolkning av vad som sägs, syntolkning och ledsagning. Definitionen har bidragit till ökad kunskap hos tolkarna, samtidigt som personer med dövblindhet har kunnat hänga med och blivit mer delaktiga i alla situationer. Det är en bit på vägen att bryta isoleringen i samhället för oss med dövblindhet. Det är ett av FSDB:s viktigaste målsättningar. Det är nog den största framgången under min tid som ordförande.

Hur ser du på framtiden för FSDB?

– Jag ser ljus på framtiden. I dag känner fler till FSDB och jag upplever att attityderna har blivit bättre. Det är viktigt att visa att personer med dövblindhet kan. I dag finns det många som är duktiga på att visa det och de fungerar som inspirerande förebilder. Förut vågade inte så många synas och ta plats. I dag finns det större möjligheter och jag tror att den positiva utvecklingen kommer att fortsätta. Fler personer med dövblindhet har jobb, är aktiva i FSDB och har också fått bättre självförtroende. Det är stora skillnader. Så ja, jag ser ljus på FSDB:s framtid.

Vad ska du göra istället?

– Jag blir nog kvar ett tag till för att stötta den nya styrelsen. Jag har varit en föreningsmänniska länge. Jag blir snart 45 år och har tjugo år kvar till pensionen. Nu vill jag tänka på mig själv, pröva något nytt och utveckla mig själv. Dessutom har jag två barn och en fru, och genom avhoppet får jag mer tid med dem. Jag är mycket nöjd med beslutet att lämna ordförandeposten och jag känner att jag verkligen slutar på topp.

Jonas i sitt esse när han vandrar

Som 17-åring fick skåningen Jonas Bodenäs hem ett fjälluffapaket som hade ett erbjudande till en tur i Kebnekaise i tio dagar. Sagt och gjort så hakade oerfarna Jonas och en kompis på. Trots lång fjälltur som resulterade i skavsår, småbråk med vännen och en farlig solbränna blev den långt ifrån hans sista vandring. Nu har han hittills anordnat över 30 teckenspråkiga rundvandringar i Skåne.

– Frihet. Meditation. Enkelhet. Natur. Det är vad vandring betyder för mig, säger Jonas.

Efter hans första vandring i Kebnekaise blev han fast och har vandrat i naturen sedan dess, både i Sverige och Europa.

– Jag har bott i Malmö i sex år och brukade vandra här i Skåne, men ibland kunde det bli tråkigt att vandra själv, berättar han.

Därför började han för tre och ett halvt år sedan anordna teckenspråkiga rundvandringar i Skåne och då brukade deltagare i alla åldrar delta. Vandringarna blev populära och uppskattade av deltagarna eftersom de kan ha svårigheter att ta sig ut på egen hand, dels för att de inte vet vart man ska vandra, dels för att de inte har tillräckligt med kunskap om naturen. Tack vare Jonas goda kunskaper om naturen och vandringar samt gemenskapen har många velat följa med.

– Jag ser det här som ett slags folkbildning för deltagarna där alla kan vara med. På samma gång blir vi många som vandrar tillsammans och alla blir alltid så glada och nöjda och det smittar, berättar han leende.

Under de åren har han ordnat över 30 teckenspråkiga vandringar i alla årstider och i snitt har det varit tio personer som deltagit varje gång. Men nu är det slut med det för nu väntar flytt till Göteborg för kärleken. Han får frågan om han kommer fortsätta med sina rundvandringar i Göteborg också.

– Jag och min sambo pratar om det men vi har inte bestämt oss än. Kanske ordnar vi några rundvandringar per termin i Göteborgstrakten, säger han.

Eftersom Jonas bott på flera ställen, Malmö, Örebro, Umeå och Göteborg, delar han med sig sina smultronställen i Sverige.

TEXT: MOA GÄRDENFORS FOTO: JONAS BODENÄS

Kebnekaise: Känt men oexploaterat, djupa dalar, grymma bergstoppar, rent vatten och relativt få människor. Sverige högsta bergstopp ligger i området.

Jonas Bodenäs tipsar om smultronställen

Höga Kusten: Vacker kustmiljö med fina naturskyddsområden, en vandringsled som sträcker sig från Örnsköldsvik till Höga Kustbron. Underbara utsikter!

● **Kilsbergen:** Fina skogar, Bergslagsleden passerar här.

● **Bohusleden:** Klippor, kuperat landskap och vackra skogs-sjöar. Många orörda delar.

● **Blekingeleden** som passerar Mörrumsån: En känd laxå fullt av liv, fisk, strömmande vatten, insekter och flora.

● **Söderåsen i Skåne:** Dramatiska sprickdalar med lummiga bokskogar och höga träd. Man behöver inte tälta nära vindskydd utan man kan hitta eget ställe inne i skogen.

NAMN: Liisa Marjatta Kauppinen (flicknamn: Salokorpi)

ÅLDER: 76 år

FAMILJ: pudeln Caro, två barn och fyra barnbarn

BOR: Esbo, grannkommun till Helsingfors

GÖR: Pensionär, hedersordförande för WFD och volontärarbetare för både WFD och det finska dövförbundet.

BAKGRUND: Verksamhetsledare för det finska dövförbundet 1976-87 och 1991-2006, vice ordförande för WFD 1983-87, generalsekreterare 1987-95 och ordförande 1995-2003.

GÖR HELST PÅ FRITIDEN: Promenerar ute med Caro i alla väder, läser böcker, lagar mat, bakar och umgås med familj och vänner. Två av barnbarnen bor hos mig.

LÄSER HELST: Allt möjligt. Har flera tusen böcker hemma. "Jag måste bli av med dem".

SER HELST PÅ TV: nyheter, dokumentärer och program om svenska kungligheter.

MEST ANVÄNDA TECKEN: Jämlikhet

Liisa i samma fina liga som Nelson Mandela

Liisa Kauppinen från Finland är den första döva mottagaren av FN:s pris för mänskliga rättigheter. Hon är i samma fina liga som Nelson Mandela och Malala Yousafzai. Motiveringen till priset är hennes långa kamp för döva, kvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning i världen. Hon har arbetat för World Federation of the Deaf i över 30 år. För DT berättar hon om resan till den hon är i dag.

Ar 1944 ligger femåriga Liisa Kauppinen i sjukhus-sängen medan farmor läser högt ur en bok. Barnbarnet är fundersamt. Varför hör jag inte farmors vackra röst, undrar hon samtidigt som hon iakttar hennes läpprörelser utan att begripa någonting.

När Liisa sedan kommer hem till sin bondefamilj i Nurmo i södra Österbotten från sjukhuset är inget sig likt. Hon hör inte föräldrarnas och syskonens fotsteg längre. Inte heller när vedspisen puttar. Men hon kan känna hur det susar i öronen och pulserar i huvudet.

– Så småningom förstod jag att jag var döv, berättar Liisa Kauppinen som föddes hörande och vid fem års ålder blev döv på grund av meningit. I samma veva fick hon tinnitus.

Hon var sju år första gången hon kom i kontakt med teckenspråk. Hon minns första dagen på dövskolan Uleåborg väl. Då följde hennes mamma med.

Liisa viskar i en klasskamrats öra. Snabbt blir hon tillsagd av mamma att klasskamraten inte heller hör. Hon skiner upp i ett leende. "Så hon är också döv", tänker hon och börjar prata med klasskamraten. Men hon förstår ingenting.

– Jag frågar mamma om de andra i klassen talar och hör. Mamma svarar "nej, nej". Klasskamraten som är en liten flicka med ett glatt ansikte försöker teckna med mig. Hon säger "VI – SKOLA".

Liisa lär sig teckenspråk snabbt i dövskolan. Det går så bra att hennes lärare skickar ett oroligt brev till hennes familj i Nurmo. Hon skriver att Liisa plötsligt har börjat lära sig teckenspråk, vilket är oroande eftersom hon måste lära sig att tala. Men Liisas mamma som är språkliberal bryr sig inte särskilt mycket om brevinnehållet. Istället lär hon sig och släktingarna teckenspråk.

– En kväll satt vi tillsammans och lärde oss hur man till exempel skulle teckna vacker, "ful", "ko" och "fel", berättar Liisa.

Morgonen därpå ser Liisa sin farfar köra en droska. Han pekar på hästen och tecknar stolt "Vacker häst".

När Liisa kommer tillbaka till skolan frågar hennes lärare om Liisas mamma har pratat med henne om hennes teckenspråksanvändning. Hon väljer att säga ja, det har vi för att undgå att få en smäll på fingrarna. Läraren tror henne och är bestämd att hon ska lyckas med att lära henne att tala rätt och läsa läppar. Liisa får nämligen veta av sin lärare att hon uttalar fel – i Österbotten låter b och d som p och r. Men i hemtrakterna får Liisa höra att hon har en sådan fin dialekt.

Mamma går kurser i teckenspråk och blir väldigt omtyckt hos vuxna döva bosatta i Österbotten. De hälsar gärna på henne för att dricka kaffe. När Liisa är hemma på loven tycker hon att det är tråkigt att inte ha någon i samma ålder att teckna med. Farfar tar därför henne, till häst, till en kyrka där en teckenspråkskunnig kyrkoherde arbetar och där andra teckenspråkiga barn finns.

– Att min familj haft en positiv attityd och visat ett stort stöd för mig under min barndom har betytt mycket för min självkänsla, säger Liisa, som nu är 76 år gammal.

Hennes pappa dog under finska fortsättningskriget år 1941. Mamma berättade att pappa nu var i himlen.

– Jag saknade pappa otroligt mycket och frågade mamma om jag kunde klättra uppför stegen till himlen, berättar Liisa som också minns att hon en dag skrek "pappa kommer!" när hon såg en soldat i uniform närma sig henne.

– Det var inte pappa. Jag lade mig i sängen och grät. Familjen försökte att få kontakt med mig men jag vägrade vrida på huvudet.

I början av 1970-talet arbetar Liisa som teckenspråkslärare. Hon glömmer aldrig en viss lektion. Under den lektionen när hon undervisar hörande i teckenspråk kommer en chef från skolöverstyrelsen och påstår att döva inte kan tänka abstrakt.

– Det var första gången som jag blev riktigt arg, säger Liisa med eftertryck.

När chefen har gått frågar Liisa kursdeltagarna om döva har något intellekt. De nickar.

Samtidigt jobbar Liisa också halvtid på en bank och sitter i en arbetsgrupp för skolfrågor hos det finska dövförbundet. Ganska snart blir hon erbjuden ett heltidsjobb som informationssekreterare på förbundet.

– Trots att halvtidsjobbet på banken gav bättre betalt än heltidsjobbet på dövförbundet tackade jag ja. Jag tänkte att det var viktigt att arbeta för döva.

1976 blir hon verksamhetsledare. Hon vill egentligen inte leda förbundet. Men det finns ingen annan som vill ta över rodret. Ändå motsätter sig några hörande anställda i förbundet och myndighetsfolk – de anser att det inte passar med en döv chef.

Liisa Kauppinen mötte prinsessan Diana 1990.

– Ole Munk Plum och Lars Kruth (båda stora döva profiler i Danmark respektive Sverige) sa att ett dövförbund skulle ha en döv verksamhetsledare, vilket de hade alldeles rätt i lärde jag mig senare. Dessutom hade det sovjetiska dövförbundet redan på den tiden en döv verksamhetsledare!

Liisa pratar varmt om Sverige under intervjun och om hur mycket landet har betytt för henne och för döva i Finland. Hon ger några exempel. I Sverige kom den första texttelefonen, kallad Svarta Maja, vid årsskiftet 1979/80.

– Vi i Finland tog efter er och införde texttelefoni tre månader senare.

– Lars-Åke ”LÅW” Wikström (SDR:s mångåriga ordförande) föreläste om dövmedvetande på 70-talet. Jag blev så inspirerad att jag förde det vidare och lärde ut om dövmedvetande i Finland, berättar hon.

– Ni i Sverige började forska i det svenska teckenspråket på 1970-talet. I Finland fanns ingen teckenspråksforskning då. Jag frågade Brita Bergman (professor i svenskt teckenspråk vid Stockholms universitet, i dag professor emerita) om hur vi kunde starta en likadan forskning i Finland. Hon svarade att hon kunde ta kontakt med en finlandssvensk kollega. Det ledde till att den lingvistiska institutionen vid Helsingfors universitet startade en teckenspråksforskning i början av 1980-talet.

– Sverige har betytt mycket för mig personligen. Jag vill särskilt tacka Lars Kruth (SDR:s tidigare ordförande och kallad dövrörelsens nestor). Han har lärt mig en hel del om hur arbetet med dövas rättigheter kunnat bli bättre.

1983 blir Liisa Kauppinen invald i World Federation of the Deafs (WFD) styrelse för första gången, då som vice ordförande. Bakgrunden är att de nordiska dövförbundens samarbetsorgan, Dövas Nordiska Råd (DNR), har kommit överens om att lyfta fram utvecklingsländerna i WFD genom att nominera nordiska kandidater. Liisa Kauppinen är en av de nominerade.

Generalsekreterare Liisa Kauppinen med WFD:s styrelse 1991-1995.

– Vi i DNR tyckte att det var olyckligt att WFD bara pratade om västvärlden.

Liisa är den enda kvinnan i styrelsen.

– Tänk att jag som ung kvinna blev vice ordförande på en gång, säger hon och ler.

Svenskamerikanen Yerker Andersson är ordförande. Liisa berättar om hur maktbalansen rubbas på 1980-talet. WFD:s hörande generalsekreterare från Italien har större makt än ordföranden och de andra medlemmarna i styrelsen. Främst Liisa ser till att överföra makt från honom till styrelsen.

– Jag kunde se hur Yerker förvandlades från snäll och lydig till hård och bestämd på fyra år.

Liisa Kauppinen önskar att bli generalsekreterare. DNR ger henne hundra procentigt stöd och hon kandiderar. 1987 lyckas hon med att bli generalsekreterare. Hon vill utvecklas i rollen. Därför intervjuar hon den tidigare generalsekreteraren. Då får hon veta att han anser att FN-samarbete inte ger någon större nytta eftersom döva alltid somnar under möten.

– De döva deltagarna hade inte någon tolk. Då var det ju inte så konstigt att de somnade, berättar Liisa, som tillsammans med nordiska representanter som LÅW, Asger Bergmann från Danmark och Yerker sedan såg till att delta i många FN-möten med tolk.

WFD:s kansli flyttar från Rom till Helsingfors 1987. Den finska staten och det finska dövförbundet ger ekonomiskt stöd till WFD.

1995 blir Liisa Kauppinen WFD:s första kvinnliga ordförande. Det finansiella stödet till världsförbundet från den finska staten tryter.

– Om jag som finne blev ordförande så kunde Finland ge mer statligt stöd. Jag valde därför att kandidera som ordförande.

Under hennes tid som vice ordförande, generalsekreterare och ordförande i WFD, 1983-2003, har antalet WFD-medlemmar ökat med 71 länder, främst utvecklingsländer. Det är en bedrift, men det finns en annan bedrift som enligt självaste FN aldrig

kunnat förverkligas utan hennes insatser: FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I den är döva och teckenspråk omnämnda sju gånger i fem artiklar om definition av språk, tillgänglighet, tillgång till information och yttrande- och åsiktsfrihet, utbildning och delaktighet i offentligt liv och kulturliv.

Innan konventionen antogs av FN:s generalförsamling i december 2006 var Liisa den enda från WFD som var med på alla adhoc-möten (ad hoc betyder tillsatt för ett särskilt ändamål) under fem år, i vilka representanter från världens länder, den internationella funktionshinderrörelsen och olika organisationer deltog. De förhandlade fram texter som skulle vara juridiskt bindande för de länder som ratificerat konventionen. Andra representanter från WFD deltog också på sådana möten men inte alla åtta som Liisa.

Redan första ad hoc-mötet bjöd på motstånd. Definitionen av språk skulle diskuteras. Kina, en tung spelare i FN-sammanhang, motsatte sig att tecknade språk skulle omfattas av definitionen.

– Kineserna förklarade att i deras parlament används 20 officiella språk. Deras farhågor var att det skulle leda till att de måste ordna med tolkar i 20 olika teckenspråk i parlamentet. Jag ställde en motfråga: hur många döva ledamöter har ni? Svaret var noll. Om en döv väljs in så räcker det med ett teckenspråk, berättar Liisa.

Okunskapen om döva och teckenspråk gjorde sig påmind ända fram till sista ad hoc-mötet. Liisa Kauppinen hade enormt tålamod när hon fick frågor som "Är teckenspråket internationellt?" och "Är det inte modernare att låta döva att gå integrerat i skolan än i dövskolan?".

Ett annat hinder WFD stötte på var när den ryska delegationen motsatte sig att teckenspråket skulle vara nämnt i artikel 21 om tillgång till information och yttrande- och åsiktsfrihet.

– När jag mötte dem såg jag hur arga och sura de var. Jag frågade vad problemet var. De svarade att deras stat inte kunde gå med på att det ryska teckenspråket skulle klassas som ett nationellt språk. Jag sa att det inte fanns någon sådan formulering i den engelska versionen. De förstod att det blev fel översättning i den ryska versionen. Jag kunde se hur de sken upp och de ville skaka hand med mig en efter en.

Nu har över 150 länder ratificerat konventionen.

I september eller oktober 2013 fick hon ett mejl om FN:s pris för mänskliga rättigheter.

– Jag visste att FN delar ut sådana priser vart femte år och tänkte därför att det var ett rent informationsmejl om det. Men sedan läste jag mejlet igen. Det stod "Liisa Kauppinen,

vill du ta emot priset på Internationella dagen för mänskliga rättigheter den 10 december?". Jag blev överraskad men sedan förstod jag varför de på WFD lite oväntat ville ha uppgifter från mig för att kunna skapa ett CV om mig och skicka in det till FN. Det var Colin (Colin Allen, WFD:s ordförande) som föreslog att WFD skulle nominera mig till priset.

Den 10 december 2013 befann sig Liisa Kauppinen i FN-huset i New York och tog emot priset av FN:s vice generalsekreterare, svensken Jan Eliasson.

– Han sa "Min granne!" (landsgranne) och vi kramades. Det var en dag fylld med glädje.

Även fem andra personer fick priset det året, bland annat utbildningsaktivisten Malala Yousafzai från Pakistan.

Tidigare har till exempel Nelson Mandela och Jimmy Carter fått samma pris.

Motiveringen till priset var inte bara Liisas arbete med konventionen och kamp för dövas rättigheter utan också för hennes hjärtefrågor, nämligen kvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning.

– Under mina resor för WFD mötte jag många kvinnor som inte fick gå i skolan eller någon yrkesutbildning för att yrkesskolorna var endast avsedda för män, säger Liisa. Hon träffade även många unga mödrar som fött åtskilliga barn i brist på kunskap om preventivmedel och på grund av att män ansåg sig ha rätt att ha sex med dem.

– Många kvinnor blev också miss-handlade av sina män. Och jag besökte en dövskola i Nepal vid gränsen till Indien.

Unga döva flickor berättade om hur indiska soldater våldtog dem. Allt detta gjorde starkt intryck på mig.

Liisa Kauppinen, som i dag är hedersordförande för WFD, volontärarbetar fortfarande åt WFD och det finska dövförbundet. Hon föreläser även och intäkterna från föreläsningarna går till hennes fond för döva kvinnor.

– Döva har fortsatt stora problem i världen. Jag känner att jag vill göra något för dem.

Vid månadsskiftet juli och augusti äger WFD:s kongress rum i Istanbul, Turkiet. Liisa kommer att vara en av huvudföreläsarna. Hon föreläser om att döva är en viktig del av den mänskliga mångfalden och mänskligheten.

Vad tänker du ta upp under föreläsningen?

– I konventionen finns en vacker formulering: personer med funktionsnedsättning är en del av mänskligheten. Jag vill fördjupa inom det och förklara att vi döva är en del av mänskligheten. Om vi döva inte finns, hur hade världen sett ut då?

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: MOA GÅRDENFORS

Julias kluriga

Gör frågesporten på egen hand, eller tävla mot vänner!
Välj ämne först och gå sedan igenom ledtrådarna en i taget. Svara när du tycker att du kan svaret. (Facit här nedan.)

Poäng: **5**

4

3

2

1

Växt: Mumsigt	Vetenskapligt är jag inte ett bär utan en skenfrukt.	När jag är omogen är jag grön och när jag är mogen blir jag röd.	När du ser mig, eller äter upp mig tänker du genast på sommar.	Jag innehåller mycket C-vitamin, mer än apelsiner.	Jag syns ofta på midsommarstårtan.
Historia: Ett årtal	Sveriges första folkomröstning om allmänt spritförbud där 51 % röstade mot.	MCMXXII	Riksdagen beslutar om att införa bilskatt.	$52+1698+98-740= ____ +814?$	Sveriges Dövas Riksförbund bildades detta år.
Året: Högtidsdag	Flera länder firar den här dagen med brasor.	I Sverige firar man med ett blomstrande stång.	"Små grodorna"... är en av sångerna man sjunger.	Jordgubbar till efterrätt är ett måste!	Brukar ske någon gång mellan 19-25 juni
Sport: Lagspel	Jag var den första lagsporten i olympiska spelen (OS) år 1900.	Fler döva spelar denna sport som är en ganska unik sportgren.	Sportens namn påminner om en tröja med vikbar halskrage.	Ett bollspel där två lag spelar mot varandra i vattnet.	Som volleyboll men spelas i bassäng.
Porträtt: Vem är jag?	Min namnsdag är den 5 januari.	Har jobbat som ombudsman i en organisation.	Mitt namn kan betyda "nåd", "vacker" eller "lycka".	Jag älskar att spela basket och har gjort det i många år.	Känd som den första kvinnliga ordföranden i SDRs historia.

FRÅGOR: JULIA KANKKONEN KÄLLOR: NE, WIKIPEDIA M.M.

Växt: Jordgubbe Porträtt: Hanna Seljitz Året: Midsommarstårtan Sport: Vattenpolo Historia: 1922

Räddad av teckenspråket!

149 kronor!
(199 kr inkl. frakt)

SDF och SDUR säljer en spännande barnbok som framställs på både svenskt teckenspråk, svenska och talad svenska!

Beställ boken via www.sdur.se/webbshop eller e-post info@stockholmsdf.se!

		FÅR MAN TIDVIS LÄ- TA SAKER		GÖR JU IN- VÄNARE		BLIR TU	KORT- FÄRGS- KVINNA	FICK FÖR SEN	ANGER ALMENS ÅLDER	PJÄG- PARTI	STRÄET	KONST- BOTERO ELLER ABBA-LÅT	
		TOPPRIDER		FÖRTRETA									
↙									↘	↘	↘	↘	
↘						BERÄT- TAR EN HEMLIG- HET		SÖT SPRIT					
↘					RESTE UTVAN- DRARNA ÖVER								
		PRAKTI- KANT							BLIR SATT PÅ PIEDE- STÅL		KAN VIS- SA FOLK		
		NISSAN & NOSSAN									ÄN MER OREDÅ		
↘			FÅTT SIG EN KYSS	ÖKÄNT MED KEMI	BLOM- STRÄR I FYND- HÖRNAN							MINEN	
↘								BEGÄRD					
↘								KOMPAT DÅR BAK	↘				
↘									KAN HINDRET LIGGA EN I	KARNA- VALS- STAD			
↘	PRASSLA PÅ VERS	GÖR DET SOM FÅR VÄNTA		PÅ PLÅT I LE- SÖTHO	↘					↘			RENNÄ- RINGEN
↘					STÄM- NING		ENGELSKT LAG		FRUKT- TRÄD I DET FRIA				
↘									FISKERED- SKAPS- FLICKA				
↘									MOBILT MEDDE- LANDE				
↘			SÅGS	SLAGS BIL- KLASS	I DUR- SKALAN KNÄADE			LÅNGSAM ENHETEN I POLIS- HUSET				TANKE- NÖT	
↘						DE DRIVER EKAN							↘
↘						FINSKA VI- KENSTAD							
↘										HÄNDEL- SE MED LUVÅ			
↘										STACK			
↘							DAGENS DAG- LIGEN		BÖRDIG				DEN TOG SKOL- ELEVER FÖRR
↘		BLIR STRAX DÅ	VÄDER I VATTEN- GLAS		GLIDARE	SKÅDIS- CHARLIE I 2½ MÅN	GENI- ALÅ?	↘			BÖNAN SOM BÖR JÄMTE TALLINN- BÖR	↘	
↘												KEMIS- TENS ARGON BAR	
↘										TÄNKER			
↘										GUDINGS GODING			
↘	SKÄMT- TECKNAR- SIGNA- TUR		KÖR MED STOCK- HOL- MARE	VIND- GUD				STÄN- DIGT MED UT OCH IN	VÄCKS VID VÄLDS- VERK		↘		
↘				ÅSTAD- KOM								CY- PRESS- VÄXT	↘
↘									MOSE- BRÖR				

Namn: ----- **Adress:** -----
Postnr & ort: -----

Dags för en barn- och ungdomsjour på teckenspråk

Vi på Sveriges Dövas Ungdomsförbund upplever inte att det är så självklart att det ska finnas någon jourverksamhet på teckenspråk som döva, hörselskadade och teckenspråkiga barn utanför specialskolan kan vända sig till.

Även om många jourverksamheter är öppna på dagarna, kvällarna och nätterna dit barn och ungdomar kan höra av sig till genom att mejla, chatta, ringa eller via fysiska besök så sker det bara på svenskt tal eller på skriven svenska. Var finns teckenspråket? I samhället kan man se stora brister vad gäller samhällsstödjande verksamheter som kan tillgodose minoritetsgruppers behov, till exempel jourverksamhet på teckenspråk.

Detta visar att kommunerna har en kunskapsbrist vad gäller deras riktlinjer för barnomsorgen inom socialtjänsten för teckenspråkiga barn och ungdomar. Det finns bara fanns ett fåtal kommuner som har riktlinjer för den här målgruppen.

Det svenska teckenspråket har inte heller någon likvärdig status som de andra nationella minoritetsspråken som går under socialtjänstlagen. Det är samhällets skyldighet att se till att teckenspråkiga barn och ungdomar ska kunna ta del av samhällets utveckling. Barnen ska ha rätt till ett likvärdigt liv som alla andra och de ska kunna ta del av stödinsatser och resurser som ska ges utifrån barnets egna villkor. I detta fall ska man kunna erbjuda jourverksamhet på teckenspråk.

Vi undrar var de teckenspråkiga barnens röst är, när barnen varit utsatta eller mött olika funderingar utanför skolan. Det är många teckenspråkiga barn och ungdomar som mår dåligt och de vet inte vart de kan vända sig för att få stöd. De är oftare mer

utsatta än sina jämnåriga. Deras levnadsförhållanden kan ses som en marginalisering av barn i det svenska samhället. Vilka signaler ger vi barnen om vi inte tar deras frågor på allvar och behandlar dem med respekt och värdighet?

Bland samhällets stödåtgärder finns olika lagar och styrdokument som utgör ett viktigt skyddsnät för barn och ungdomar. Vi vill passa på att påpeka att barnkonventionen som är ett ytterligare skyddsnät för att barn och ungdomar säger att man inte ska behöva leva under missförhållanden och att barnen bör få ett fullvärdigt liv och aktivt deltagande i samhället.

Därför behöver barnets bästa alltid ses i relation till delaktighet i samhället genom att ge barnet möjlighet att göra sig hört och kunna påverka sin situation, i kontakt med exempelvis samhällsstödjande verksamhet på teckenspråk i enlighet med barnkonventionen.

Därför avser SDUF att starta upp en barn-, och ungdomsjour på teckenspråk till årsskiftet eftersom samhället saknar en sådan service idag.

**ERDEM AKAN, SOCIONOM
VICE ORDFÖRANDE SDUF**

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
www.sduf.se

Mejla: kansli@sduf.se
Twitter: @_sduf
Facebook: Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Förbundsordförande:
Mia Modig
mia.modig@sduf.se
0730 636 638(sms/3G)

Nu är det sommar!

● Sommaren är här – och SDUF:s sommar blir intensiv som alltid! Vi ska bland annat ha barnläger på Öland, ett nordiskt barnläger på Island, EUDY-sommarläger i Tyskland, WFDYS-ungdomsläger i Turkiet, nordiskt ridläger i Danmark, språkresa till Indiana i USA och såklart ska vi även till Almedalen på Gotland nu den 28 juni-3 juli, med temat "hemvägledning".

Vi ses igen i höst – och då fortsätter vi! Stadskampen väntar i Härnösand den 4-6 september, elevrådsläger/styrelseutbildning den 11-13 september, elevrådsseminarium för RGD/RGH den 16 september, Dövas dag den 25-27 september och så förstås ungdomsklubbskonferensen den 13-15 november.

Elevrådsläger & styrelseutbildning!

● SDUF anordnar nu ett elevrådsläger och en styrelseutbildning för våra medlemmar! Alla döva och hörselskadade ungdomar mellan 5-30 år är välkomna att delta denna helg på Barnens Ö (norr om Stockholm).

Helgen är självklart helt och hållet på teckenspråk! Helgen är för dig som sitter i ett elevråd eller i en styrelse, i t.ex. en ungdomsklubb. Gör du inte det, men är nyfiken? Då är du varmt välkommen att anmäla dig och lära dig hur det fungerar.

DATUM: 11-13 september

PROGRAM: Vi träffas på DUKiS i centrala Stockholm på fredagen från kl. 14 för gemensam bussresa kl. 20 till Barnens Ö där vi tillbringar hela helgen. Vi är åter på Stockholm central söndag kl. 15. Detaljerat program finns på hemsidan.

KOSTNAD: Helt GRATIS för dig som SDUF-medlem! Då ingår kost, logi, transport och aktiviteter.

ANMÄLAN: Senast 2 augusti 2015. Du anmäler dig på vår hemsida: www.sduf.se/elevrads-styrelseutbildning/

Missa inte chansen att delta i helgen helt gratis och träffa andra ungdomar från hela Sverige och lär dig hur man kan påverka och förändra med ett elevråd eller en styrelse!

Nordiskt Ridläger i Danmark

● DDU (Danska Dövas Ungdomsförbund) ska arrangera "Nordiskt Ridläger" för döva och hörselskadade ungdomar 18-30 år, den 4-10 aug!

Anmälan görs direkt till dem på mejl tilmelding@ddu.dk senast 1 juli 2015. Uppge ditt namn, personnummer, adress, mailadress, mobilnummer, eventuella allergier och annat som kan vara bra att veta.

PLATS: Ebeltoft, Danmark

DELTAGARAVGIFT: 500 euro/3500 DDK (men de arbetar med att sänka avgiften). Kost, logi och hyra av häst hela lägret ingår i avgiften.

TRANSPORT: DDU fixar buss från Köpenhamn. Svenska deltagare ordnar själva resa till Köpenhamn.

Ungdomsklubbarna värdar för SDUF

● Som en del av projektet Ungdomsklubblyftet har SDUF-förbundsstyrelsen nu börjat ha sina möten runt om i Sverige hos olika ungdomsklubbar. I februari var SDUF i Göteborg hos GTU och i maj hos ÖDU i Örebro. Nästa styrelsemöte i augusti blir av i Stockholm hos SDUR. Både förbundsstyrelsen och ungdomsklubbarna har tyckt att det har fungerat jättebra. Det är värdefullt för både förbundsstyrelsen och ungdomsklubbstyrelsen att få se ansikten på varandra och att ungdomsklubben då kan passa på att ordna en medlemskväll där förbundsstyrelsen får träffa och umgås med den lokala ungdomsklubbens medlemmar.

Trevlig sommar!
önskar
SDUF-FÖRBUNDSSTYRELSEN

Dags att erkänna dövkompetens!

Det har varit en händelserik vår för döv-aktivister! Det har varit många känslor, tusentals diskussionstrådar i sociala medier och aktiva ställningstaganden genom manifestationer, demonstrationer och aktiva initiativtagare. Den gemensamma nämnaren för många händelser denna vår är begreppet ”dövkompetens”. Dövkompetens är ett måste i samtliga beslutsprocesser som rör döva och teckenspråkiga – i samtliga sektorer från till exempel utbildningsväsendet och tolksystemet till inom vård och omsorg. Ett axplock från alla händelser som påverkat dövrörelsen är bland annat Jonna Delverts dokumentärfilm ”Hur tvåspråkighet fungerar i Birgittaskolan”, flytten av Risbergska skolan som påverkar RGD/RGH och skandalen om förskolan Kattungen.

Pedagoger under oralismens starkaste tidsperiod, under 1950-1960 talet, ville inte erkänna svenskt teckenspråk som ett språk och ignorerade ständigt teckenspråkets betydelse. Min undran: Hur kunde man bortse från denna kompetens, när vi idag anser att det är självklart? Pedagogerna agerade som en mörkrädd person som letar efter sina borttappade nycklar i ljuset under en lyktstolpe. Detta trots att hen vet att nycklarna tappades någonstans i mörkret, några meter därifrån. Budskapet är att många pedagogerna och andra professionella inte vågar gå dit det verkliga problemet är, i mörkret och det okända. De vill istället stanna i den trygga hörselnormativa miljön.

Flera av dagens pedagoger och professionella ignorerar dövkompetens på samma sätt som de oralistiska pedagogerna ignorerade svenskt teckenspråk under 50-talet. De såg döva barn som handviftande objekt. William C. Stokoes och Brita Bergmans lingvistiska genombrott och teckenspråkets erkännande har haft en stor betydelse. Under 80-talet började peda-

gogerna intressera sig för döva barns teckenspråkskompetens. Nu ser vi ett liknande mönster efter Paddy Ladds, även Joseph Murrays och Bauman H-Dirksens, genombrott om dövkompetens under 2000-talet. Här uppkom bl.a. begreppen Deaf Gain och Deafhood. Nu ser vi också att dövkompetens allt oftare förekommer i litteratur, däribland i storsäljande böcker som ”Deaf Tips” av Bruno Kahne och ”Far from the tree” av Andrew Solomon.

Paddy Ladd har samlat olika punkter som kännetecknar dövkompetens inom pedagogiken från olika forskningar runt i världen. Han planerar att publicera en bok om vikten av dövkompetens inom pedagogiken och han har hittills hittat minst 84 (!) olika punkter. Det handlar bland annat om hur pedagoger kommunicerar och fångar döva barns uppmärksamhet, ger dem bekräftelse, hur grupparbeten fungerar med teckenspråk, hur man ger barnen och pedagogerna möjligheter att granska sig själva utan att bli styrda av hörselnormen, diskussioner om barnens plats i världen, hur turtagningar i klassrum fungerar och hur läraren kan se om eleverna har uppfattat frågan rätt. Ja, ni ser att listan skulle kunna vara hur lång som helst.

Många av dagens pedagoger och professionella letar fortfarande efter nycklarna under lyktstolpen. Det finns till exempel inga träffar på ”dövkompetens” eller ”deafhood” i hemsidornas sökfunktioner hos de myndigheter som ansvarar för skolväsendet – trots att dövsamhället har diskuterat dessa två begrepp länge. Jag hoppas att ansvariga skolmyndigheter och andra myndigheter nu lämnar lyktstolpen, lyssnar på dövsamhället och erkänner dövkompetens eftersom behovet finns – i alla samhällssektorer. Alla kan skaffa sig dövkompetens – bara om vi alla erkänner den först!

PATRIK NORDELL, FÖRBUNDSSTYRELSELEDAMOT

Ny ordförande i SDR Tecken AB

● SDR Tecken AB har genomfört sin bolagsstämma. Markus Ström har överlämnat ordförandeklubban till Tomas Hellström, som nu är ordförande i bolaget. Markus Ström och Mattias Hellöre är styrelseledamöter.

Följ oss i Almedalen

● Sveriges Dövas Riksförbund kommer att finnas i Almedalen den 28 juni till 2 juli för att lyfta teckenspråkets status och träffa flera riksdagspolitiker. Följ oss i Almedalen på vår Facebook-sida: facebook.com/sverigesdovasriksforbund. Du behöver inget Facebook-konto för att se sidan.

SDR Stockholm
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
Tel. vxl: 08 442 14 61

SDR Leksand
Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247 140 65

sdr@sdr.org
www.sdr.org

Förbundsordförande:
Hanna Sejlitz
hanna@sdr.org
0723 211 132 (sms/3G)

Kommunikationsansvarig:
Jenny Ek
jenny.ek@sdr.org
0735 308 434 (sms)

Försäljning:
shop@sdr.org
Tel vx: 0247 140 65
Fax: 0247 105 97

Bli medlem:
medlem@sdr.org

Sveriges Dövas Pensionärsförbund:
info@sdpf.se

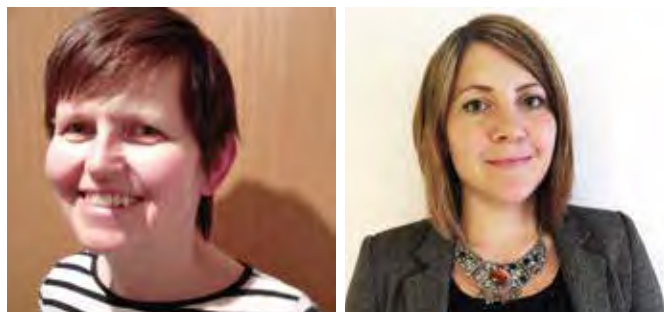
Västanviks Folkhögskola
Winterommes väg 5
793 27 Leksand
Texttel: 0247 641 24
Fax: 0247 101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

Förbundsmöte i Sundsvall

● Under sista helgen i maj genomförde SDR sitt förbundsmöte i Sundsvall. Förutom årsredovisning, verksamhetsplan och budget 2015 gav förbundsstyrelsen också rapporter från det pågående arbetet. Det övergripande temat under helgen var förslagen från arbetsgruppen Nya vindar och deltagarna fick diskutera och argumentera för sina förslag på ändringar. Under söndagen enades vi alla om att SDR behåller sitt förbundsnamn och vilken riktning det fortsatta översynsarbetet ska ha. Dövas Tidning har gjort en sammanfattning av förbundsmötet på: www.dovastidning.se

Ett stort tack till alla för givande diskussioner och ert aktiva deltagande!

Nya ledamöter i förbundsstyrelsen

● Förbundsmötet har genomfört fyllnadsval av två styrelseledamöter och dessa blev Anne-Maj Magnström från Leksand och Johanna Carlsson från Örebro. Ett stort grattis!

Uttalande

● Förbundsmötets uttalande i år handlar om att vår rätt till teckenspråk i livets alla skeden ska vara självklar. Trots detta ser vi allt för ofta oacceptabla beslut som urholkar vår rättighet till teckenspråk och teckenspråksmiljöer och bidrar till strukturell diskriminering. Uttalandet finns på teckenspråk och i sin helhet på www.sdr.org

Förbundsmötet gav också SDR i uppdrag att göra en markering om teckenspråksavatarer. Denna markering, i form av ett pressmeddelande, finns på också på vår hemsida.

Information om medarbetare

● På försäljningsavdelningen har Britt-Marie Hammarbäck gått i pension efter att ha jobbat på SDR i 36 (!) år. Karina Hagström har slutat hos oss och vi tackar dem för deras fina insatser för förbundet. Anna-Karin Erkers och Christine Hasselkrantz har anställts, båda som orderhanterare – välkomna!

Maya Rohdell fortsätter sitt arbete som projektledare för projektet Döva tolkar och översättare. Projektet blev i slutet av april beviljat medel för en fortsättning på två år. I projektet har två medarbetare anställts. De är Åsa Henningsson som börjat den 8 juni och Eva Sundqvist Dahne som påbörjar sin tjänst den 17 augusti. Välkomna! Vår ombudsman Jenny Nilsson som ansvarar för frågor kring utbildning och tolk är tillbaka från sin tjänstledighet. Välkommen tillbaka!

Förskolan Kattungens avveckling

● Förvaltningen i Örebro kommun har föreslagit att den teckenspråkiga förskolan Kattungen ska flyttas till Klöverängens förskola i Lillån, utanför Örebro. Förslaget fick kritik då det i praktiken innebär en nerläggning av den befintliga verksamheten och ett direkt hot mot förskolans unika språkprofil. Inför förskolenämndens möte den 9 juni väddade SDR tillsammans med sex andra förbund om en omprövning av beslutet. (Brevet till förskolenämnden finns på www.sdr.org). Vid mötet beslöt nämnden att fullfölja flytten till vår stora besvikelse. Det innebär att Örebros enda teckenspråkiga förskola avvecklas utan ordentliga konsekvensanalyser och utan att föräldrar och teckenspråkiga företrädare fått möjlighet att delta i processen. Vi befarar att teckenspråkiga barns utveckling, lärande och sociala gemenskap kommer att försvåras av dagliga språkliga hinder.

Risbergsska skolans framtid

● SDR har tillsammans med andra organisationer gjort en skrivelse med våra gemensamma krav inför flytten av RGD/RGH:s verksamhet på Risbergsska skolan. Vi kräver att en omorganisation av gymnasieverksamheterna för vår målgrupp präglas av respekt för målgruppens behov i utbildningen och gedigen sakkunskap om vad detta konkret innebär när det gäller ljudmiljö, hjälpmedel, språk och pedagogik. Läs brevet till programnämnden, Örebro kommun på vår hemsida.

Vid ett möte, där SDR deltog, har vi fått information om att fyra arbetsgrupper ska träffas. En av arbetsgrupperna är för intresseorganisationer där första mötet sker den 22 juni. Beslut om var programmen ska flyttas bestäms på ett nämndsmöte i september. Från och med hösten 2016 ska eleverna starta och fortsätta sina studier på den nya skolan/nya skolorna.

Senaste nytt om tolktjänsten

● Vi blev mycket besvikna när Socialdepartementet inte lämnade något förslag om tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet som utlovat den 29 maj. Utredaren Jonas Gumbel uppgav att det berodde bl.a. på frågan om bildtelefonin och andra departement som dragit ut på sina arbeten. Det har medfört att utredningens arbete försvårats. Vi fick sedan information vid funktionshinderdelegationen att den interdepartementala arbetsgruppen upphör, projektledaren Jonas Gumbel slutar och att socialdepartementet fått underlag för deras fortsatta arbete. Mer information i höst.

Demonstration i Örebro

● En stor demonstration ägde rum den 17 juni i Örebro i samband med kommunfullmäktiges möte. Tillsammans ville vi uppmärksamma teckenspråkets status i samhället, vår upplevelse och förväntningar på Örebro som Europas teckenspråkshuvudstad.

Trevlig sommar! önskar SDR

Teckenspråkets dag i Lund

Lundabygdens Dövas Förening (LDF) anordnade Teckenspråkets dag på Stortorget i Lund och delade ut lappar med SDRs handalfabetet. När LDF hade samkväm kom 14 medlemmar. Festkommittén gjorde mumsiga ryska pannkakor och bjöd även på en turkos tårta.

Anna Andersson och Halina Tufvesson

Svenska teckenspråkets dag?

Den 14 maj firar vi teckenspråkets dag men jag ställer mig frågande till benämningen på dagen. För mig känns det inte rätt och jag vill lyfta frågan.

Kvinnodagen 8 mars och Förintelsens minnesdag 27 januari uppmärksammas världen över. Teckenspråkets dag som betonar den svenska dövrörelsen och det svenska teckenspråket borde införa ordet "Svenska" före Teckenspråkets dag. Det finns annars en risk att allmänheten som inte är insatt tror att teckenspråket firas världen över, vilket det görs tionde september när "The World Day of Sign Language" (WDSL) infaller. När danskarna firar sin dag 13 maj borde de kalla det Danska teckenspråkets dag liksom vi bör titulera vår dag, Svenska teckenspråkets dag.

Erika Lindberg

50-års konfirmandsträff i Lund

Vi samlades vid Klosterkyrkan i Lund vid lunchtiden och gick in i kyrkan, pratade med varandra. Sen gick vi till ett café vid stadsparken och fikade, efteråt gick vi till Östervångsskolan och träffade en vaktmästare som visade oss runt i skolan. Rummen såg inte ut som på vår tid. Mycket har förändrats under 50 år. Det var mycket intressant att titta runt och alla pratade om gamla minnen. Vi tackade vaktmästaren som visade oss runt. Sedan gick vi till restaurangen där vi hade bokat bord för 30 personer. Vi hade mycket roligt och alla var nöjda med dagen. Vi funderar att planera en ny träff igen om 5-10 år.

Anders K.

Teckenspråkets dag i Göteborg

Årets Teckenspråkets dag arrangerades på Stadsmuseet. Ett småkallt och regnigt Göteborg bjöd på hjärtlig värme då Teckenspråksforumet firade sitt 10 års jubileum.

Teckenspråksforumet startades till en början i form av ett projekt. Det har utvecklats i med-, och motgång under Lena Öhmans otroliga engagemang. Mycket har hänt under åren som gått. Vi fick lyssna till jubileumstal av Ingela Johansson som är verksamhetschef för Social Resursförvaltning. Därefter berättade Lena Öhman och Markus Hyrenius med hjälp av ett bildspel hur de startade upp sin verksamhet, hur allt växte fram och hur lokaler och personalgrupp förändrats genom åren. Annika Heidlund och Ellica Lindstjärna tog vid och berättade om hur verksamheten ser ut och bedrivs idag. Samtliga berörda parter i verksamheten som nämndes under dagen var väl värda att hyllas och firas med blommor, kaffe och tårta.

En mycket intressant föreläsning om språklagen och teckenspråkets ställning hölls av Tomas Hedberg. Han berättade om sitt jobb vid Språkrådet där han arbetar med frågor som rör teckenspråk. Tomas berättade med engagemang kring sin forskning, all dokumentation som bedrivs i syfte att behålla kunskapen om gamla tecken samt regionala skillnader.

På stadsmuseet fanns även möjlighet att ta del av utställningar kring såväl historia som utbildning. Mo Gårds folkhögskola informerades om sin flytt till större lokaler i Mölndal, vilket kan besökas under deras Öppet hus den 16:e juni.

I montrar på utställningen kunde man se symboliska föremål som speglade hur livet på barnhem kunde se ut. Vidkärrs barnhem öppnades år 1935 och var ett av Sveriges största barnhem med ca 200 barn mellan ett till sexton år. Väl placerad på barnhem framtogs man det lilla egna man hade kvar. Man blev badad och fick inrätta sig efter barnhemmets regler. De egna kläderna med de egna dofterna och den egna nallen lades undan. Sorgliga historier vittnar om hemska metoder att tukta barnen under deras tid på barnhem. Tänkvärd utställning som går att besöka ytterligare en period på Stadsmuseet.

Björn Ångquist

Ris till Arbetsförmedlingen för kränkande behandling

Jag vill ge ris till Arbetsförmedlingen (AF) för hur de har behandlat mig och för deras enorma resursslöseri. I slutet av 1990-talet blev jag arbetslös. Då skrev jag in mig hos AF som arbetssökande. Jag blev hänvisad till en SIUS*-konsulent för döva. Hens attityd och bemötande var bedrägligt. "Nej" och "Du kan inte göra det" var två återkommande fraser. Hen brydde sig inte särskilt mycket om vad jag var kapabel till. Jag tog kontakt med en dövkonsulent som inte heller ville lyssna. "Du har samarbetsproblem" sade hen till mig när jag berättade om mina möten med SIUS-konsulenten. Jag bestämde mig för att söka jobb på egen hand. Då fick jag arbete.

I början av 2010-talet blev jag återigen arbetslös. AF hänvisade mig till samma SIUS-konsulent – igen. Jag vägrade ha henom. Till sist löste det sig – jag fick träffa en jobbcoach från ett privat företag. Coachen var väldigt bra och lyssnande. Jag fick göra praktik hos en arbetsgivare. Dessvärre var det rörigt på praktikplatsen. Och jag hade bara rätt till coachning i ett år. Bollen rullade tillbaka till AF. Jag förklarade för min arbetsförmedlare som var hörande och inte teckenspråkskunnig att jag inte hade förtroende för SIUS-konsulenten och att jag önskade träffa coachen igen eller träffa en SIUS-konsulent för hörande. Mitt önskemål avsågs. Det var frustrerande att jag som döv inte fick välja SIUS-konsulent. Jag kunde tänka mig att träffa en SIUS-konsulent för döva från ett annat län än det län jag tillhör men de sa nej till det. Arbetsförmedlaren sa att jag kunde gå till Jobbcenter (ett ställe som kommunen driver i samarbete med Arbetsförmedlingen) och vara där på 75 %. Jag sa att jag då behövde tolk hela tiden. De blev paff och ändrade sig. Istället tvingade de mig att genomgå en arbetsutredning för tredje gången.

I juni förra året var det möte med anledning av utredningen. Min ordinarie arbetsförmedlare kom inte utan skickade en annan som inte visste vad mötet handlade om. Det blev inte bra och slutade med att jag skulle gå till Jobbcenter då och då, dock mindre än 75 %, fram till december ifjol. Efter det rullade bollen tillbaka till AF. Arbetsförmedlaren hörde av sig och sa att nya SIUS-konsulenter för döva hade börjat. Jag tänkte: YES!

I mars i år hade jag möte med arbetsförmedlaren och döv-konsulenten. Döv-konsulenten rekommenderade förmedlaren att inte låta mig träffa en SIUS-konsulent för denna förmedlade endast praktiska jobb, t.ex. lokalvård och packning. Inga administrativa jobb förmedlades, enligt döv-konsulenten. Jag ställde en motfråga: kan jag få se ett dokument om att SIUS endast förmedlar praktiska yrken? Hen skickade en broschyr om SIUS. I den stod det ingenting om att det bara var praktiska jobb som förmedlades. Döv-konsulenten rekommenderade min förmedlare att skicka mig till Fas 3. Tyvärr tog hen till sig hens rekommendation. Detta trots att döv-konsulten inte tagit del av arbetsutredningen. Jag blev förbannad och ledsen.

Långa handläggnings- och svarstider, icke-lyssnande och slarvig personal, och brist på valfrihet inom AF är tre stora problem. Så får det inte gå till – jag upplever att jag har fallit mellan stolarna, man har inte lyssnat på mig och inte sett min kompetens. SDR gav ut ett uttalande i samband med förbundsmötet i år. En mening i uttalandet lyder: "En grundläggande mänsklig och demokratisk rättighet är att ha möjlighet till självbestämmande och kunna påverka sin egen situation". Ja, precis så ska det vara. Det måste bli ett slut på resursslöseriet hos AF och lidandet för mig! Och AF måste göra upp med sin paternalism! Jag har anmält AF två gånger. Tyvärr lades anmälningarna ner i brist på bevis då det mesta i kontakten med AF skedde muntligen.

Arbetssökande som fallit mellan stolarna

* SIUS – Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd

DT rättar

I artikeln "Döva finlandssvenskar – en hotad minoritet" i DT nummer 2 2015 fanns ett par citat- och faktafel. Den rätta versionen finns att läsa på dovastidning.se. DT beklagar de felaktiga uppgifterna.

KONFIRMATION
- för dig som är teckenspråkig
hösten 2015
våren 2016

Konfirmationstiden är en spännande tid i ditt liv!

Du får träffa nya kompisar, prata om allt mellan himmel och jord och fundera över vad kristen tro innebär.

Vi åker på läger där du träffar teckenspråkiga ungdomar från olika platser i Sverige.

ANMÄL DIG SENAST 7/9 TILL GUN
gun.carlsson@svenskakyrkan.se

LÄS MER

www.svenskakyrkan.se/tspkonfa

Svenska kyrkan

En sann översättare

Moa minus tjugo centimeter och minus tjugofem kilo. En förtjust Moa med en tioårings svenskkunskaper och ett oförlåtligt dåligt konsekvenstänkande framför en skärm. Ett yngre jag som håller på att lära mig hur man långsamt för över nästintill obegripliga ord genom pekfingerarna till skärmen framför mig. Skriver exempelvis äffar istället för äffär.

Öppnar den smala men tjocka svarta datorn som har ett tillhörande vitt tangentbord plus en obefintlig skärm.

Favoritsiffrorna är memorerade: 90160. Dessa nummer är magiska, för jag kan ringa till vem jag vill.

Den här gången är det sommar, varmt och alldeles tråkigt. Jag sitter ensam hemma i Uppsala. Varken mamma, pappa, systrarna eller katten är hemma. Jag vill leka med en av mina systrar, men hon är vid sjön med en kompis.

Jag vill säga till min syster att hon ska komma hem och vara med mig, tänker jag och knappar in de magiska siffrorna.

– **KONTAKT MED INGA-BRITT**, FRÅN FÖRMEDELINGS-TJÄNSTEN*, står det på den obefintliga skärmen.

Jag ber kvinnan, som förmodligen har sitt åldersintervall precis före pensionsåldern, att ringa min syster som nu oförlåtligt ligger vid stranden med sin kompis.

– **KONTAKT MED EMMIE***, står det på min fortfarande väldigt lilla skärm.

– hej emmie det e moa när kommer du hem*, klickar jag långsamt på tangentbordet. Jag är noga med att klicka på shift samtidigt som jag med det andra pekfingeret klickar på B för att få fram den livsviktiga stjärnan, *.

Min 14-åriga syster hör den äldre tanten ställa frågan när hon ska komma hem. Hon svarar lite osäkert till gamlingen som representerar min röst:

– Hej... Moa. Jag har precis kommit till stranden och är med min kompis... Va? Jaha ska jag säga kom... Okej... Kom.

Jag läser de ännu mer oförlåtliga orden på skärmen. Min syster skulle inte komma hem. Jag känner besvikelsen växa. Klickar hårdare på tangentbordet.

– när komma du hem då*

Den gamla kvinnan frågar min syster när hon skulle komma hem. Till svar ser jag:

– **JAG VET INTE, KANSKE OM NÅGRA TIMMAR***.

Tioåriga jag blir så himla besviken. Alltså skulle jag fortsätta att vara ensam. Nej aldrig i livet att jag skulle tillåta det. Fortsätter tjata. Den här gången lägger jag fingret ett par extra sekunder på varje tangentknapp.

– snällaaaaaaaaa kooom heeeeeem jag vill ej ensaaaaammm!!!!*

Emmie hör den äldre kvinnan starta en strid mot henne där hon börjar en lång falsett. Min syster harklar och försöker lugna tanten och förklara för henne att hon inte kan komma hem. Ett par sekunder senare får jag beskedet att min syster inte ska hem.

– Buhuhuhuuu :(:(, skriver jag förtvivlat.

– Buhuhuhuuu ledsen gubbe ledsen gubbe ledsen gubbe, hör min syster den gamla tanten ropa i luren.

Det kallar jag en sann översättare.

Och jag tror att hon gick i pension efter det samtalet.

MOA GÄRDENFORS

Efter Dövstudiers projekttid (2013-2015) ledde det till en kursverksamhet i höst:

Västerviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Läs mer om kursen på www.vastervik.se

Västerviks folkhögskola anordnar Dövstudier i samarbete med SDR, SDUF och ABF

Nyhet!

TM-Touch för iPad kan nu äntligen föreskrivas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne

Fantastisk videokommunikationslösning med unika egenskaper som inbyggd videosvarare m. m.

Specialanpassad för döva & hörselskadade, synskadade & dövblinda.

Bärbar enhet i iPad som ger dig möjligheter du inte har idag.

Kan nu sökas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne.

För mer information gå in på vår hemsida: www.tmeeting.se eller kontakta oss.

*Glad sommar
från oss alla!*

